

Red Barnet

NOTAT:

**FORSLAG TIL SKÆRPET LOVGIVNING OM
SEKSUELT KRÆNKENDE MATERIALE MED BØRN**

DECEMBER 2023

Børn skal beskyttes mod udnyttelse og seksualisering i tråd med deres rettigheder efter principperne i FN's Børnekonvention. Desværre formår den gældende lovgivning ikke at beskytte børn tilstrækkeligt. Hverken når det handler om seksuelt krænkende materiale med børn, seksuelle poseringsbilleder med børn, billeder af børn sat i en seksualiserende kontekst eller animationsmateriale med tydelig seksualisering af børn.

På Red Barnets tjeneste AnmeldDet kan borgere anonymt anmelde links til hjemmesider med seksuelt overgrebsmateriale med børn. Her modtager vi både materiale, som vi betegner som CSAM (child sexual abuse material) og som CSEM (child sexual exploitation material). I dette notat har vi taget afsæt i den viden, vi gennem mere end 20 år har opbygget i arbejdet med AnmeldDet. Vi anbefaler, at CSEM kriminaliseres i Danmark, ligesom det i forskellig grad er kriminaliseret i de øvrige nordiske lande.

Red Barnet finder straffelovens manglende dækning problematisk af flere årsager:

1. Utilstrækkelig lovgivning har den konsekvens, at der ikke bliver taget hensyn til børns ret til beskyttelse mod seksuelle krænkelser.
2. Manglende lovhjemmel medfører, at materialet ikke bliver fjernet fra hjemmesider og ligger frit tilgængeligt.
3. Manglende kriminalisering af materialet medfører, at det som udgangspunkt ikke kan danne baggrund for politiets efterforskning af seksuelle krænkelser og overgreb på børn og unge, og derfor kan gerningspersoner ikke stilles til ansvar.

SEKSUELT KRÆNKENDE MATERIALE MED BØRN

Der er behov for at skærpe børnebeskyttelsen ved at sikre, at straffeloven kan finde anvendelse i sager om CSEM. Den manglende kriminalisering af CSEM gør, at aktører som Red Barnet og politiet ikke kan handle, når de ser materialet online. Det betyder, at børn er udsat for alvorlige krænkelser på daglig basis, og at man ikke kan retsforfølge de ansvarlige.

Bedre beskyttelse af børn gennem skærpet lovgivning på tre områder

Red Barnet har analyseret en omfattende mængde CSEM, der i dag i vid udstrækning kategoriseres som lovligt. På baggrund af vores analysearbejde anbefaler vi skærpet lovgivning inden for følgende tre områder:

- 1. Poseringsbilleder**
- 2. Billeder sat i en seksualiserende kontekst**
- 3. Animeret overgrebsmateriale**

POSERINGSBILLEDER

Kategorien 'poseringsbilleder' dækker over billeder og videoer, der udstiller børn på en seksualiserende og krænkende måde. Det er for eksempel billeder af børn, der kan sammenlignes med materiale, hvor påklædning og positionering giver tydelige seksuelle associationer. En del af billedmaterialet bærer præg af at være produceret professionelt. Det har høj billedkvalitet og er optaget i studielignende rammer med brug af for eksempel baggrunde, kostumer, rekvisitter, lysætning. En anden del af materialet bærer præg af at være produceret i private og mere amatøragtige rammer, for eksempel i en stue, et badeværelse, et soveværelse eller en have, og fremstår mindre "opstillet" og med varierende billedkvalitet.

I langt størstedelen af materialet er børnene positioneret på en tydeligt seksualiseret måde, for eksempel på alle fire, svajende ryg med fremskudt bryst og numse, trutmund, spredte ben, genstande i munden, for eksempel slikkepinde eller bananer. De fleste af børnene er iført lingerie, for eksempel hofteholdere, bh, selvsiddende strømper, lak- og læderundertøj og stiletter, og de er ofte stilet med makeup etc.

Derudover holder en del af børnene seksualiserede rekvisitter, som for eksempel håndjern og pisk. I en stor del af materialet er der et tydeligt fokus på børnenes kønsdele, men der er lavet en bevidst tildækning med for eksempel lingerie, rekvisitter, korslagte ben eller barnets hænder. Materialet kan også være redigeret, så børnenes nøgne kønsdele er dækket af emojis, for eksempel smileys, hjerter, stjerner eller lignende.

I det data, som Red Barnets tjeneste AnmeldDet har indsamlet i forbindelse med analysen af poseringsbilleder, er der udelukkende afbilledet piger under 18 år med en overrepræsentation af piger, som vi vurderer, er mellem 9 og 17 år gamle.

Derfor er poseringsbilleder et problem

Poseringsmateriale er tydeligvis produceret med et seksuelt formål. Det kan på samme måde som CSAM have store konsekvenser for børn at blive udnyttet og udstillet på poseringsbilleder. Mange af børnene i CSEM har ikke en alder eller modenhed, hvor de er i stand til at overskue konsekvenserne af deres medvirken. Og børn kan desuden aldrig give samtykke til at medvirke i materiale, hvor de udstilles og udnyttes seksuelt.

Red Barnet har konkret viden om, at flere piger er blevet udnyttet igennem en årrække til produktion af CSEM, og vi ser eksempler på, at de samme piger går igen på billedmateriale produceret over flere år, fordi man kan se, at de bliver ældre. Red Barnet vurderer, at der i de fleste tilfælde er tale om en groomingproces, hvor pigerne desuden er blevet ansporet til at udvise seksualiseret adfærd mod en form for belønning.

Problemer i gældende lovgivning

Det er Red Barnets vurdering, at størstedelen af de seksualiserede billeder af børn, som samles i store kartoteker online, ikke falder ind under de nuværende bestemmelser i straffeloven.¹

Selvom straffelovens § 235 tager højde for, at der kan forekomme billedmateriale, hvor barnet ikke har intim seksuel kontakt til andre, er der i denne bestemmelse fokus på, at der skal være tale om en groft krænkende handling med for eksempel fotografering af nøgne kønsdele eller seksuelt prægede berøringer.² I det materiale, som Red Barnet har kendskab til, vil et sådant gerningsindhold i nogle tilfælde givetvis være realiseret, men materialet vil i de fleste tilfælde ikke være omfattet af straffelovens § 235 og § 226. De børn, som medvirker i materialet, kan altså ikke nyde effektiv beskyttelse efter disse to bestemmelser.

Et andet problem er, at det ofte ikke er muligt at identificere ofrene, hvorfor straffelovens § 264 d er særdeles vanskelig at bringe i anvendelse, eftersom bestemmelsen er undergivet *betinget offentlig påtale*.³ Red Barnet vurderer desuden, at straffelovens § 232 om blufærdighedskrænkelser ikke kan beskytte effektivt mod denne form for materiale. Dels vil det ifølge Rigsadvokaten som udgangspunkt kun være strafbart at videregive et billede uden samtykke, som *"viser kønsdele, bagdel eller bryster"*⁴ – dette er yderst sjældent tilfældet ved poseringsbilleder. Dels er det som nævnt svært at identificere ofrene, og det vil derfor være vanskeligt at løfte bevisbyrden i sager om blufærdighedskrænkelser.

Poseringsbilleder i andre nordiske lande

Island har et generelt forbud mod produktion, import, tilvejebringelse, distribution eller besiddelse af visuelt materiale, som viser misbrug af et barn eller viser et barn "på en seksuel måde".⁵ Det er i forbindelse med strafudmålingen relevant at se på handlingens alvor og karakter, om det er foregået systematisk og organiseret, om barnet har været i livsfare, og om barnet har været udsat for vold eller i øvrigt har lidt fysisk eller psykisk overlast.⁶ Bestemmelsen omfatter også personer, som gør sig bekendt med materialet. Der er en undtagelse i lovgivningen, som handler om de situationer, hvor barnet er mellem 15 og 17 år og har givet samtykke til en af ovenstående handlinger til en person på samme alder og udviklingsniveau som barnet – eller hvis barnet selv har delt materialet.

I **Sverige** er produktionen af poseringsmateriale med børn under 15 år kriminaliseret. Samtidig begår den, der bruger poseringsmateriale med børn, en kriminel handling.⁷ Det samme gælder, hvor barnet er over 15 år, men ikke fyldt 18 år, hvis poseringen kan være til skade for barnet.⁸ Det fremgår af forarbejderne til den svenske straffelov, at der skal være tale om posering i en voksenkontekst med klar og utvetydig seksuel karakter.⁹

¹ Se teksten i de relevante straffelovsparagraffer bagerst i dette notat under 'Baggrund'.

² Jf. Karnovs noter til straffeloven § 235, se under 'Baggrund' i dette dokument.

³ Betinget offentlig påtale betyder, at offentlig påtale sker efter den forurettedes begæring.

⁴ Rigsadvokatmeddelelsen om digitale krænkelser, 1. april 2022.

⁵ Islands Straffelov, artikel 210 a.

⁶ Ibid

⁷ Sveriges Straffelov, kapitel 6, sektion 8.

⁸ Ibid., se konkrete eksempler: [En ny sexualbrottslagstiftning \(riksdagen.se\)](https://riksdagen.se/en/nyheter/2019/04/18/sexuellt-brott-15-17-ars), p. 145 og 146.

⁹ [En ny sexualbrottslagstiftning \(riksdagen.se\)](https://riksdagen.se/en/nyheter/2019/04/18/sexuellt-brott-15-17-ars), p. 146.; "Handlingen skall för en vuxen person ha en klar och otvetydig sexuell karaktär. I uttrycket ligger även att handlingen skall utföras inför en eller flera personer eller framför en kamera för dokumentation på eller förmedling av bild. I likhet med vad som gäller enligt nuvarande lagstiftning skall barnets inställning till handlingen inte tillmätas någon straffrättslig betydelse."

Den **norske** lovgivning gør det strafbart at producere, udgive, tilbyde, sælge, overlade til en anden, gøre tilgængelig eller på anden måde udbrede, anskaffe, importere, besidde eller forsætligt skaffe sig adgang til materiale med en 'fremstilling som seksualiserer børn'.¹⁰ Lovgivningen handler om børn under 18 år eller personer, som fremstår, som om de er 18 år. Der er lavet en undtagelse, hvis en person mellem 16 og 18 har givet samtykke til besiddelse af materialet til en, der er jævnbyrdig i alder og udvikling. Bestemmelsen omhandler ikke fremstillinger, som må ses som forsvarlige ud fra et kunstnerisk, videnskabeligt, informativt eller lignende formål.¹¹ Ifølge Red Barnets forståelse defineres "fremstilling" meget bredt.¹²

Som eksempel kan gives en sag om en sexdukke, hvor spørgsmålet var, om dukken kunne anses som en "fremstilling" i lovens forstand. Førstevoterende udtalte i den forbindelse, at udtrykket 'fremstilling' efter almindelig sprogbrug favner vidt. Det omfatter utvivlsomt en skabende indsats i form af tekst, billeder og film. En fremstilling kan desuden være flerdimensionel, i form af et hologram eller en genstand, for eksempel en skulptur. Også en forestilling ville kunne falde under begrebet.

Fremstilling kan derfor omfatte dukker, hvilket også blev den norske Højesterets konklusion.¹³ Vedrørende ordet "seksuel" er det, som i svensk lovgivning på området, afgørende, om materialet er egnet til at give seksuelle associationer. Barnet behøver ikke at være involveret i seksuelle situationer.¹⁴

I **Finland** har man en relativt ny lovgivning (2023) på området, når det gælder CSEM. Der er derfor endnu ikke en klar praksis i forhold til fortolkningen af selve lovgivningen, men hvad angår poseringsmateriale kan det nævnes, at billed- eller videomateriale, som på en seksuel måde foreviger et barn, er omfattet. Det er Red Barnets forståelse, at lovgivningen ifølge det finske lovforslag beskriver, at der skal ses på en række faktorer ved vurderingen af, om materiale er omfattet, for eksempel alderen på barnet, hvordan barnet fremstår, hvordan præcist seksualiseringen forekommer, og hvilke følelser materialet vækker hos betragteren. Sidstnævnte kriterium er i tråd med lovgivningen i Sverige og Norge.

Red Barnets overvejelser om ny lovgivning

Det er Red Barnets holdning, at der ved en dansk lovgivning om poseringsmateriale bør sigtes mod materiale, hvor der ikke kan herske tvivl om de seksuelle associationer, som materialet er fremstillet til at skabe. Det har man fokuseret på i både Norge og Sverige snarere end på for eksempel kønsdele i selve materialet. Det er naturligvis nødvendigt at trække nogle grænser i forhold til, hvad der kan defineres som møntet på at give seksuelle associationer.

¹⁰ Norges Lov om Straff, § 311.¹¹ Jf. Karnovs noter til straffeloven § 235, se under 'Baggrund' i dette dokument.

¹¹ Ibid.

¹² I forbindelse med lovgivningsprocessen udtalte Justitskomiteen på Stortinget: "Komiteen vil understreke at med bruken av ordet 'fremstilling' mener man at dette rammer enhver fremstilling uansett medium, også tekst. Fremstillinger som er animert, manipulert eller på andre måter kunstig fremstilt, rammer også hvis de viser seksuelle overgrep mot barn eller seksualiserer barn", se [oi066-05.fm \(stortinget.no\)](https://www.stortinget.no/oi066-05) p. 3.

¹³ Jf. Sagen HR-2019-1715-A.

¹⁴ Ot.prp. nr. 20 (1991-92) kap. 7.1 s. 53 Om endringer i straffeloven mv. (seksuelle overgrep mot barn), se [Stortinget](https://www.stortinget.no/).

Med udgangspunkt i vores indgående erfaring og gennemgang af poseringsmateriale fra Anmeldt mener vi, at en række elementer bør være med til at bestemme, om der er tale om poseringsmateriale, som skal omfattes af straffeloven. For eksempel om børn, der optræder i materialet, kan sammenlignes med pornomodeller ved at være sat i en seksualiserende kontekst med brug af professionelt kamera, lys, eller rekvisitter såsom pisk, håndjern, dildoer, lingerie eller halsbånd. Eller om barnet er placeret i en seksuel positur, for eksempel liggende med numsen i vejret og spredte ben eller liggende på alle fire, mens det slikker på en genstand. Det bør bero på en samlet vurdering af billedets indhold og kontekst i øvrigt, om materialet vurderes som værende ulovligt poseringsmateriale. Det kan også indgå i vurderingen, om materialet for eksempel indgår i en serie af billeder eller et katalog, eller om det står alene.

Det er Red Barnets holdning, at man som i Norge bør have en bestemmelse, der omfatter børn under 18 år. Der bør være en undtagelse for situationer, hvor en person mellem 15 og 18 har givet samtykke til besiddelse af materiale til en, der er jævnbyrdig i alder og udvikling.

Red Barnet anbefaler

Vi foreslår, at den danske lov lægger sig op ad vores nabolande, så straffelovens § 235 og § 226 bliver udvidet til specifikt at omfatte poseringsbilleder af børn, der er egnet til at vække seksuelle associationer.

BILLEDER SAT IND I EN SEKSUALISERENDE KONTEKST

Kategorien 'billeder sat ind i en seksualiserende kontekst' dækker over neutrale billeder og i udgangspunktet ikke seksualiserede billeder af børn. Det er for eksempel hverdags- eller ferie-billeder af børn, som er i gang med almindelige børneaktiviteter. Billederne er sandsynligvis taget for at dokumentere et mindeværdigt øjeblik. Det kan være billeder af børn på en strand eller fra en gymnastikopvisning, badesituationer eller børn i en nudistkontekst.

Det er særligt i forbindelse med Red Barnets research, at vi desværre ser denne type billeder i flere forskellige seksualiserende kontekster på forskellige platforme. De fleste billeder omfatter børn, der er afbilledet i potentielt kompromitterende situationer eller positioner. For eksempel har de spredte ben eller er nøgne. I SletDet Rådgivningen modtager vi også konkrete henvendelser fra børn, som oplever, at deres private hverdagsbilleder bliver misbrugt ved at blive placeret i en seksualiserende kontekst.

Fælles for materialet er, at billederne er taget ud af deres oprindelige kontekst, for eksempel fra et socialt medie, og sat ind i en ny og seksualiserende kontekst på hjemmesider, der har et eksplicit seksuelt indhold, for eksempel pornografiske hjemmesider, hvor billederne blandes med det pornografiske materiale. Billederne kan også fremgå på erotiske hjemmesider, der sælger sexlegetøj og lignende. Eller de kan deles i lukkede fora til mennesker med seksuel præference for børn eller brugt som profild billeder eller til angivelse af alderspræference på fora, der omhandler seksuelle overgreb mod børn.¹⁵

¹⁵ Red Barnet, 'Hverdagsbilleder af børn i seksualiserende kontekster', 2020. https://res.cloudinary.com/dsbfgl5xo/images/v1694435242/hverdagsbilleder_red_barnet/hverdagsbilleder_red_barnet.pdf?_i=AA

Derfor er billeder sat i en seksualiserende kontekst et problem

Materialet er som udgangspunkt ikke seksuelt og dermed ikke som udgangspunkt en krænkelse af børns rettigheder i forhold til deling af seksuelt materiale. Det er dog naturligvis en krænkelse af børns privatliv at dele deres billeder uden samtykke. Seksualiseringen, og den seksuelle udnyttelse af deres billeder og videoer, kan desuden krænke deres integritet og ret til beskyttelse mod udnyttelse.

Problemer i gældende lovgivning

§ 235 i straffeloven kan ikke finde anvendelse i forhold til denne type billeder, fordi den udelukkende handler om billeder eller materiale, som i sig selv er ulovligt. Bestemmelsen forholder sig altså ikke til, hvorvidt den kontekst, som billedet indsættes i, krænker børns ret til ikke at blive gjort til seksuel genstand for voksne.

Når det handler om deling af denne type billeder, kan man trække på databeskyttelsesretten, der beskytter børns fotos og videoer, da det må antages, at forældre ikke har givet tilladelse. Straffelovsrådet har således også i betænkning 1534 om seksualforbrydelser udtalt, at *"Det må antages, at offentliggørelse på internettet af et fotografi af et barn, der indgår i en seksualiseret sammenhæng, ikke vil opfylde behandlingskravene i persondatalovens § 6, medmindre der foreligger et gyldigt samtykke til offentliggørelsen, og det er vanskeligt at forestille sig, at der i praksis skulle foreligge et gyldigt samtykke til en sådan offentliggørelse i en seksualiseret sammenhæng."*¹⁶ Det er Red Barnets holdning, at det som den helt klare hovedregel aldrig bør være muligt at give samtykke til deling af materiale med børn i en seksualiserende kontekst.

Problemet er dog, at børn og deres pårørende meget sjældent opdager, at materialet er havnet i en seksualiserende kontekst. Derfor vil de heller ikke kunne rejse sagen efter databeskyttelsesloven.

Det samme gælder straffelovens § 264 d, da bestemmelsen som tidligere nævnt er undergivet *betingsbetalt offentlig påtale*, hvilket i praksis vil betyde, at den ikke vil blive brugt særligt ofte, fordi børnene ikke ved, at deres billeder bliver delt på disse fora.

Det er da også Red Barnets erfaring, at det ofte er en praktisk umulighed at finde frem til børnene og deres forældre for at finde ud af, om der eventuelt er samtykke til delingen.

Selvom mange af børnene sandsynligvis ikke kommer til at vide, at deres billeder og videoer bliver misbrugt, finder Red Barnet det meget problematisk, at de sider, der deler og misbruger børns hverdagsbilleder i en seksualiserende kontekst, har frit lejde til at fortsætte den ulovlige deling. Derfor bør lovgivningen som minimum sikre, at materialet kan blive fjernet online, hvis ikke det i øvrigt er muligt at retsforfølge gerningspersonerne, fordi børnenes identitet ikke kendes.

¹⁶ <https://www.ft.dk/samling/20121/almindel/reu/bilag/83/1181396/index.htm>

Hverdagsbilleder af børn i seksualiserende kontekster i de andre nordiske lande

Der findes ikke meget lovgivning i de andre nordiske lande, der kan give inspiration til forbedret dansk lovgivning på dette område. I Sverige har man et forbud mod at dele billeder af en persons halv- eller helnøgne krop, såfremt delingen kan resultere i alvorlig skade for personen, der er på billedet.¹⁷ Det billedmateriale af såkaldte hverdagsbilleder, som vi ser i Anmeld-Det, er dog langt fra altid med helt eller delvist nøgne børn. Det kan sagtens være børn i badetøj eller gymnastikdragter. Altså anderledes end hvad den svenske lovgivning lægger op til.

Red Barnet anbefaler

Red Barnet anbefaler, at delingen af hverdagsbilleder i en seksualiserende kontekst kriminaliseres. Det kan muligvis ske ved at udvide straffelovens § 264 d, så det ikke er tilladt at dele materiale med børn i en seksualiserende kontekst med en tilføjelse om, at der ikke er identifikationskrav af barnet i sager om en sådan deling. Det skal på den måde sikres, at materialet kan blive fjernet fra de steder på nettet, hvor det ligger, i modsætning til i dag.¹⁸

ANIMERET OVERGREBSMATERIALE

Kategorien 'animeret overgrebsmateriale' dækker over animerede billeder eller videoer med børn, der indgår i seksualiserende aktiviteter og kontekster. I en del af materialet fremstår børnene meget livagtige i forhold til for eksempel proportioner, lokation, detaljegraden af hudstruktur, hår etc. Materialet er karakteriseret ved, at det ligner overgrebsmateriale med virkelige børn (CSAM), selvom det står klart, at der ikke er tale om et virkeligt barn. En anden del af materialet viser billeder eller videoer med animerede ikke livagtige børn, der indgår i seksualiserende kontekster. I dette materiale fremstår børnene med ikke-virkelighedstro proportioner og for eksempel mangaøjne, alfevinger, enhjørningehorn etc.

Derfor er animeret overgrebsmateriale et problem

Selvom man godt kan se, at der er tale om animeret overgrebsmateriale, er det tydeligt, at materialet er produceret med henblik på at skabe seksuel tilfredsstillelse. På baggrund af materialet fra AnmeldDet er det Red Barnets vurdering, at den seksualisering af børn er en krænkelse af alle børns rettigheder og deres integritet.¹⁹

Red Barnet modtager store og hurtigt stigende mængder anmeldelser af animeret materiale på vores tjeneste AnmeldDet, og det er et voksende problem, som kræver akut handling. Sammenlignet med sexdukker, der fremstår som børn, som blev kriminaliseret i Danmark i 2022, er animeret overgrebsmateriale med børn meget mere udbredt. Med den hurtigt udviklende AI-teknologi bliver det dag for dag lettere at producere vellignende animeret overgrebsmateriale med børn, og alt tyder på, at denne problematik kun vil vokse eksponentielt, hvis der ikke kommer lovgivning og regulering på området. Mens antallet af anmeldelser til AnmeldDet vedrørende animeret materiale i 2020 og 2021 lå på henholdsvis 18 og 22, så steg tallet i 2022 til 208.

¹⁷ Sveriges Straffelov, kapitel 4, sektion 6 c

¹⁸ En sådan tilføjelse til straffeloven vil både sikre, at der kan sættes ind over for deling af materiale såsom gymnastikopvisningsbilleder med børn sat på pornosider, og samtidig sikre, at der kan sættes ind, når børns fotos misbruges i for eksempel private chatgrupper, hvor barnet ikke selv er opmærksom på delingen.

¹⁹ FN's Børnekonvention, artikel 34.

Per 30. november 2023 er det tilsvarende antal anmeldelser steget markant til 1.619 anmeldelser.²⁰ Der er derfor al mulig grund til at udvise rettidig omhu ved at beskytte børn mod at blive gjort til genstand for voksnes seksuelle tilfredsstillelse, inden mængden af animeret overgrebsmateriale er et irreversibelt problem.

Udover at være en krænkelse af alle børns ret til ikke at blive seksualiseret, mener Red Barnet, at animeret overgrebsmateriale bør kriminaliseres af følgende årsager:

For det første ved vi fra vores samarbejde med Interpol, at der findes eksempler på, at overgrebsmateriale med ægte børn bliver delt med et animationsfilter, så gerningspersoner kan distribuere det ulovlige overgrebsmateriale for senere at tage filteret af. En kriminalisering af deling af animeret overgrebsmateriale vil kunne stoppe denne distributionsmetode.

Hertil kommer, at voldsomt animationsmateriale kan være inspireret af virkelige overgreb, hvor animationen bruges til at kunne sprede materialet frit.

For det andet bør det kriminaliseres ud fra et forsigtighedsprincip, fordi vi frygter, at der kan ske en tilvænning til seksualiseringen af børn ved høj grad af eksponering til CSEM. En frygt, der styrkes af den voldsomme udvikling indenfor livagtigt materiale, som den moderne teknologi muliggør.²¹ Det kan føre til, at grænserne rykkes i en uheldig retning i de onlinemiljøer, hvor børn seksualiseres.²²

For det tredje gør den manglende kriminalisering af animeret overgrebsmateriale, at materialet ikke kan indgå som en del af politiets efterforskning af fysiske, seksuelle overgreb på børn. Det vil derfor styrke beskyttelsen af børn mod overgreb at kriminalisere livagtigt animeret materiale.

Problemer i forhold til gældende lovgivning

I dag omfatter forbuddet mod animeret overgrebsmateriale i Straffelovens § 235 virkelighedstro eller tilnærmelsesvis virkelighedstro materiale.²³ Størstedelen af det materiale, vi ser på AnmeldDet, møder ikke lovgivningens krav om at være tilnærmelsesvist virkelighedstro, fordi man godt kan se, at der ikke er tale om ægte børn. Dog er karakteren af materialet så voldsom og så meget lig virkelige børn, at der bør skabes en mulighed for at få materialet fjernet online – en mulighed, som i en dansk kontekst ikke eksisterer i dag.

Animeret materiale i andre nordiske lande

I flere af de lande, vi normalt sammenligner os med, er animeret overgrebsmateriale med børn ulovligt i videre udstrækning end i Danmark.

²⁰ Det animerede materiale indeholder billeder, hvor der kun er voksne; billeder, hvor der kun er børn, samt billeder, hvor der både er voksne og børn.

²¹ IWF, 2023, How AI is being abused to create child sexual abuse imagery, https://www.iwf.org.uk/media/q4zll2ya/iwf-ai-csam-report_public-oct23v1.pdf.²² FN's Børnekonvention, artikel 34.

²² Steel, 2023, Lawless space theory for online child sexual exploitation material offending, <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1359178922000908>

²³ Se uddybende gennemgang af straffelovens § 235 nedenfor.

Ifølge **Islands** straffelov kan enhver, som producerer, importerer, tilvejebringer, distribuerer eller har i sin besiddelse visuelt materiale med børn, for eksempel animeret eller i tegneserieformat, som er fremstillet på en seksualiserende måde, straffes med fængsel i op til 2 år.²⁴

I **Sverige** er udgangspunktet, at alt animeret materiale med børn kan være ulovligt afhængig af graden af alvor og realisme. I forarbejderne til lovgivningen fremgår det, at al skildring af børn i det, der betegnes som pornografiske billeder, er omfattet, hvis det er tilpas alvorligt og har en vis kvalitet. Uanset fremstillingsteknik og motivet i sig selv.²⁵ Dog er for eksempel tegninger og fotomontage fremstillet udelukkende til eget brug undtaget, hvis det ikke er hensigten at sprede materialet. Billeder fremstillet digitalt er ikke undtaget, fordi de kan lagres, bearbejdes og distribueres nærmest ubegrænset, og det er vanskeligt at drage grænser mellem et virkeligt fotografi, som overføres til elektronisk form, og et billede, som er fremstillet elektronisk gennem manipulation.

Den **svenske** højesteret er kommet frem til, at for eksempel manga-tegneserier, som seksualiserer børn, kan være omfattet af lovgivningen.²⁶ Vi er desuden blevet oplyst om en nyere afgørelse i første instans, hvor en tiltalt blev dømt for forsøg på fremstilling af virtuelle overgreb på børn, efter han havde benyttet et AI-værktøj, men hvor resultatet ikke var realistisk nok (for eksempel havde et af børnene i materialet tre ben).

I **Norge** har lovgiver understreget, at forbuddet mod fremstilling af seksualiserende materiale med børn²⁷ omfatter enhver fremstilling uanset medium – også tekst. Fremstillinger, som er animerede, manipulerede eller på andre måder kunstigt fremstillede, rammes også, hvis de viser seksuelle overgreb mod børn eller seksualiserer børn. Det er Red Barnets forståelse, at også animerede poseringsbilleder efter omstændighederne vil være omfattet af lovgivningen. Her ser man blandt andet på den kontekst, billedet optræder i.²⁸

Red Barnets overvejelser om ny lovgivning

Norge, Sverige og Island har alle på forskellig vis kriminaliseret animeret overgrebsmateriale, der seksualiserer børn, uden at materialet behøver at være "tilnærmelsesvist virkelighedstro", som det er tilfældet i Danmark. Den norske lovgivning omfatter også animeret, seksualiserende poseringsmateriale afhængig af konteksten og det konkrete materiale. Om animeret materiale kan defineres som seksualiserende i forhold til børn må afhænge af de associationer, som det skaber. Her bør lægges vægt på proportioner, detaljegrad, hud, hår, øjne og andet, som menneskeliggør barnet. Som udgangspunkt kan animeret materiale af alfer og fantasifigurer falde uden for bestemmelsen, medmindre materialet har en markant lighed med børn. Kriteriet for, hvorvidt det animerede materiale falder inden for lovgivningen, bør altså ikke være, hvorvidt det er tilnærmelsesvist virkelighedstro, men om det er egnet til at skabe seksuelle associationer til rigtige børn i en voksenkontekst.

²⁴ Islands Straffelov, artikel 210 a.

²⁵ Prop. 1997/98:43, Tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens tillämpningsområden - barnpornografifrågan m.m.

²⁶ Sveriges Højesteret, afgørelse B 990-11.

²⁷ Jf. Norges Lov om Straff, § 311.

²⁸ Jf. dom LB-2008-18408.

Red Barnet anbefaler

Red Barnet anbefaler, at den danske lovgivning forholder sig til animeret materiale ved at ulovliggøre animeret overgrebsmateriale, som er livagtigt – også selvom man kan se, at det er animeret. De faktorer, man bør kigge på, er for eksempel proportioner, detaljeringsgrad i for eksempel hud, hår, øjne mv. Det vil være i alle børns interesse at udvide området for straffelovens § 235 til også at omfatte denne type krænkende animationsmateriale.

Red Barnet anbefaler desuden, at livagtigt, animeret poseringsmateriale kriminaliseres, så det også omfattes af den ovenfor foreslåede udvidelse af straffelovens § 235 og § 226. Her kan de samme kriterier som ovenfor beskrevet indgå i vurderingen af, hvorvidt materialet er ulovligt. For eksempel om animerede børn, der optræder i materialet, kan sammenlignes med pornomodeller ved at være sat i en seksualiserende kontekst med brug af rekvisitter såsom pisk, håndjern, dildoer, lingeri eller halsbånd.

Desuden kan der lægges vægt på, om det animerede barn er placeret i en seksuel positur, for eksempel liggende med numsen i vejret og spredte ben eller liggende på alle fire, mens det slikker på en genstand. Det bør bero på en samlet vurdering af billedets indhold og kontekst, om materialet vurderes som ulovligt. Der bør, som i Sverige, være en undtagelse for materiale fremstillet udelukkende til eget brug.

BAGGRUND

Arbejdet i Danmark med materiale, der seksualiserer børn

Red Barnet har i over 20 år løst en vigtig samfundsopgave med tjenesten AnmeldDet, hvor borgere anonymt kan anmelde links til hjemmesider med seksuelt overgrebsmateriale med børn. I AnmeldDet sidder specialuddannede analysemedarbejdere, som analyserer de anmeldte links ud fra den danske lovgivning og en særlig guideline udviklet af Interpol. AnmeldDet har fra Rigsadvokaten fået tilladelse til at behandle materiale, der falder inden for straffelovens § 235. Ulovligt materiale videresendes til enten politiet, Interpol og/eller hotlines i andre lande med henblik på, at materialet bliver fjernet samt efterforsket.

- Red Barnets tjeneste AnmeldDet har siden 2001 modtaget 97.578 anmeldelser.
- Heraf er 25.399 kategoriseret som "ulovligt materiale".
- 72.179 er kategoriseret som "ikke ulovligt materiale". Dette kan bl.a. dække over seksuelt materiale med voksne, dyr o.l., men det inkluderer også CSEM.
- I 2022 modtog AnmeldDet 2.954 anmeldelser, hvoraf størstedelen omhandler materiale, der efter gældende dansk lovgivning ikke i sig selv er klassificeret som ulovligt. Dette materiale omfatter blandt andet CSEM.
- I 2023 har AnmeldDet pr. 30. november modtaget 4.701 anmeldelser, hvor materialet i de 4.003 tilfælde ikke er klassificeret som ulovligt.

Politiets Nationale Cyber Crime Center, NC3, modtager ligesom AnmeldDet flere og flere anmeldelser vedrørende seksuelle overgreb mod børn og unge online. I 2022 modtog NC3 markant flere cybertips fra NCMEC (den tilsvarende amerikanske hotline).²⁹ NCMECs cybertips indeholder bl.a. materiale med danske børn og unge, sager, hvor materialet er lokaliseret i Danmark, samt sager, hvor gerningspersonen har bopæl i Danmark. Ca. halvdelen af NCMECs cybertips indeholder allerede kendt ulovligt materiale omfattet af straffelovens § 235 om besiddelse eller distribution af materiale med seksuelt misbrug af børn, som politiet derfor efterforsker og behandler. Der kan også være tale om cybertips, hvor der er mistanke om grooming og/eller sextortion begået af en dansk gerningsperson. De resterende sager, hvor materialet ikke er omfattet af den danske lovgivning, bliver ikke yderligere efterforsket. Det omfatter bl.a., men ikke udelukkende, poseringsbilleder, billeder i en seksualiserende kontekst og animeret materiale. De sidstnævnte sager bliver dog taget til efterretning i NC3.

Hvis materialet omfatter danske børn, foretager politiet en vurdering af, om det giver anledning til yderligere efterforskning i forhold til andre straffelovsbestemmelser.

Nuværende dansk lovgivning

I dag er seksuelt materiale med børn kriminaliseret i straffeloven. Primært straffelovens § 226 og § 235 er relevante i forhold til denne type materiale, men også § 232 og § 264 d.

Det følger af § 226³⁰, at:

"Den, der optager seksuelt materiale såsom fotografier, film el.lign. af en person under 18 år med forset til at sælge eller på anden måde udbrede materialet, straffes med bøde eller fængsel i indtil 6 år."

Bestemmelsen gør det strafbart at bruge børn og unge under 18 år som såkaldte pornomodeller (denne ordlyd knytter sig til bestemmelsen, som den fremstod før 1. juli 2023).³¹

Bestemmelsen er ikke begrænset til unge på 15-17 år, men omfatter også børn under 15 år.

Har barnet ikke intim seksuel kontakt til andre, kan forholdet være strafbart efter § 232, hvis der i forbindelse med optagelsen må antages at være foretaget en groft krænkende handling, f.eks. ved at bruge barnet som model for fotografering af kønsdele eller af seksuelt prægede berøringer.

Det følger af § 232, at:

"Den, som ved uanstændigt forhold krænker blufærdigheden, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år eller, hvis forholdet er begået over for et barn under 15 år, med bøde eller fængsel indtil 4 år."

²⁹ Antal cybertips fra NCMEC-sager, som NC3 har modtaget de seneste år:

2020: 3264

2021: 4591

2022: 7573

2023 (26 sept.): 7095.

På det seneste har NC3 også set en stigning af cybertips med materiale, der IKKE er ulovligt efter dansk lovgivning.

³⁰ Bestemmelsens ordlyd som ændret ved L 50 pr. 1. juli 2023.

³¹Jf. Karnovs noter til straffeloven § 226.

Det følger af § 235³², at:

”Stk. 1. Den, som udbreder seksuelt materiale såsom fotografier, film, andre visuelle gengivelser el.lign. af personer under 18 år, straffes med bøde eller fængsel i indtil 2 år eller under særligt skærpende omstændigheder med fængsel indtil 6 år. Som særligt skærpende omstændigheder anses navnlig tilfælde, hvor barnets liv udsættes for fare, hvor der anvendes grov vold, hvor der forvoldes barnet alvorlig skade, eller hvor der er tale om udbredelse af mere systematisk eller organiseret karakter.

Stk. 2. Den som besidder eller mod vederlag eller gennem internettet eller et lignende system til spredning af information gør sig bekendt med seksuelt materiale såsom fotografier, film, andre visuelle gengivelser el.lign. af personer under 18 år, straffes med bøde eller fængsel indtil 1 år.

Stk. 3. Bestemmelsen i stk. 2 omfatter ikke besiddelse af seksuelt materiale af en person, der er fyldt 15 år, hvis den pågældende samtykker i besiddelsen.”

Med hensyn til § 235 kan der være tale om samleje eller samlejelignende forhold, også selvom alle personer er under 18 år. Omfattet er også billeder og film, hvor barnet optræder alene, hvis der er tale om fotografering af kønsdele eller seksuelt prægede berøringer, evt. af barnet selv. Almindelige nøgenbilleder af børn, uden seksuelt indhold, er ikke omfattet af bestemmelsen.³³

Andre visuelle gengivelser er også omfattet af forbuddet. Her sigtes særligt til de manipulationsmuligheder, som computerprogrammer til billedbehandling giver. Pornografiske fotos kan fremstilles ud fra billeder, der ikke er pornografiske.³⁴

Også fiktive afbildninger er omfattet, hvis de fremtræder på samme eller tilnærmelsesvis samme måde som fotografier og lignende. For eksempel vil et computer-genereret billede, der bortset fra det fiktive motiv har fuld lighed med et fotografi, være omfattet. Modsat vil malerier, håndtegninger mv., der ikke fremtræder som identiske med faktiske afbildninger, ifølge bemærkningerne til lovforslaget falde uden for bestemmelsens anvendelsesområde. Som følge heraf vil tegnede eller malede fremstillinger, som for eksempel findes på oldtidens græske vaser, ikke være omfattet af bestemmelsen. Materiale, der kan anses for legitimeret ved sin kunstneriske værdi, vil som hidtil efter en konkret vurdering kunne falde uden for bestemmelsens anvendelsesområde.

Det følger af § 264 d, stk. 1, at:

”Med bøde eller fængsel indtil 6 måneder straffes den, som uberettiget videregiver meddelelser eller billeder vedrørende en andens private forhold eller i øvrigt billeder af den pågældende under omstændigheder, der åbenbart kan forlanges unddraget en bredere offentlighed. Bestemmelsen finder også anvendelse, hvor meddelelsen eller billedet vedrører en afdød person.”

³² Bestemmelsens ordlyd som ændret ved L 50 pr. 1. juli 2023.

³³ Jf. Karnovs noter til straffeloven § 235.

³⁴ Ibid.

Bestemmelsen er undergivet betinget offentlig påtale. Offentlig påtale kan derfor som udgangspunkt kun ske, når den forurettede begærer det. Hvis almene hensyn kræver det, kan der ske offentlig påtale, selvom den berettigede ikke begærer det, jf. retsplejelovens § 727, stk. 2.

Det er ikke nærmere beskrevet i forarbejderne til bestemmelsen, hvilken karakter et nøgenbillede skal have for, at det vil være strafbart at videregive det uden samtykke fra den afbildede. Det er Rigsadvokatens opfattelse, at hvis et billede viser kønsdele, bagdel eller bryster, vil der som udgangspunkt være tale om et billede, som det vil være strafbart at videregive uden samtykke.³⁵

Det er desuden en betingelse for at straffe for overtrædelse af § 264 d, at det er muligt at identificere den afbildede.³⁶

³⁵ Rigsadvokatmeddelelsen om digitale krænkelse, 1. april 2022.

³⁶ Ibid.